

מבוסס על ליקוטי שיחות ג/תרומה **כאן גר האלוקים:** למה ה' מבקש שיבנו לו בית?

מיליארדר אמריקאי קיבל הצעה עסקית נהדרת: להיכנס כשותף בתחנת הטלוויזיה המשפיעה CNN, אך לשם ביצוע העסקה היה עליו להשיג הלוואה בת חצי מיליארד דולר. הוא התקשה להשיג את ההלוואה והחליט לטוס לכותל המערבי בירושלים ולשאת תפילה על הצלחת העסקה.

הוא נעמד על יד הכותל וביקש עזרה להשיג הלוואת ענק בת 500 מיליון דולר. לפתע הוא שומע אדם עומד לידו ומתפלל לאלוקים למצוא \$200 כדי לשלם שכר דירה היכן שהוא גר. המיליארדר נבהל, נתן לו ביד \$200 ואמר: "לך מכאן, אתה שובר לי את השוק"...

השבוע אנו מגיעים אל אחד מרגעי השיא של התורה כולה: בניית ה"משכן", הבית בו יגור ה' בעולם הזה. לאורך חמש הפרשיות הבאות, עד סוף ספר שמות, התורה מצווה על בניית המשכן ויורדת לפרטי פרטים לתאר את המרכיבים, החומרים, המידות והצבעים בהם ייבנה הבית של ה'.

רגע בניית המשכן היווה שלב חדש ושונה בצורת הקשר עם ה': בעוד שמבריאת העולם היה אפשר להעמיד מזבח **בכל מקום** ולפנות לה' בהקרבת קרבן. כך נהגו נח והאבות וכך למדנו בסוף פרשת יתרו: "מזבח אדמה תעשה לי... **בכל המקום** אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך", הנה מעתה ואילך הקשר עם הקב"ה יצמצם אל תוך מקום מוגבל ומוגדר.

וכאן עולה שאלה גדולה שאין פרשן מכובד במהלך הדורות שלא עוסק בה: **אלוקים ובית?**! האם לא מדובר באוקסימורון?! האם אין זה שני הפכים גמורים?! מדוע האלוקים רוצה להצמצם לתוך בית גשמי? הרי האמונה הבסיסית היא שהקב"ה אינו גוף ואינו דמות הגוף, וכיצד ההוויה האלוקית המטאפיזית, האין-סופית שלפניה העתיד, העבר וההווה הם כאחד – מתכנסת אל תוך ארבע דפנות?

בואו נחשוב על אדם שמוזג כוס תה ואומר שהוא מכין אותו לאלוקים לארוחת בוקר. או חותך סנדוויץ' עם פרוסות בשר ומיעד אותו באהבה לארוחת הצהריים של ה'. ברור שזה יהיה טיפשי ואולי אף גובל בכפירה. כיצד, אם כן, מצווה התורה לעשות בית לה', ועוד יורדת לפרטי פרטים של מידות וחומרים, כאילו האלוקים יכול לשכון רק בתוך בית בגודל מסוים ולא בתוך בית בגודל אחר?

אכן, המדרש אומר כי זאת בדיוק השאלה הספונטאנית שפרצה מפיהם של שני האישים שהצטוו לבנות בית לה'. כך התפלא משה רבנו כשקיבל את הצייווי לבנות את משכן המדבר, וכך תמה שלמה המלך מול ההוראה לבנות את בית המקדש בירושלים:

1. שמות כה: דבר אל בני ישראל וייקחו לי תרומה... ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

שמות רבה לד: בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה לי משכן, התחיל מתמיה ואומר: כבודו של הקב"ה מלא עליונים ותחתונים והוא אומר עשה לי משכן?! ועוד היה מסתכל ורואה ששלמה עומד ובונה בית המקדש שהוא גדול מן המשכן, ושלמה אומר (מלכים א ח, כז): 'כי האמנם ישב אלוקים על הארץ?! הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך - אף כי הבית הזה אשר בניתי?!'

וכשם שהשאלה נשאלת ביחס לבניית הבית בכלל, כך עולה התמיהה ביחס לכלים השונים שנבנו בבית: וכי ה' צריך שולחן עם לחם? או אור נרות ממנורת הזהב?

אברבנאל פתיחה לפרשתנו: בעניין השולחן ולחם הפנים שעליו, מה היה הצורך במצווה הזאת לשום י"ב חלות על השולחן ולבונה בתוכם, ושלא יאכל אדם מהם כל השבוע עד היום השביעי – האם היה זה לצורך גבוה?! והלא ה' יתברך אינו צריך אליו כי הוא הנותן לחם לכל בשר?

למען האמת, השאלה אינה נוגעת רק אל העבר אלא להווה הממשי: יהודי מקפיד להתפלל לכיוון ירושלים¹. מכל פינה בעולם הוא מכוון את רגליו לעבר נקודה מצומצמת של קילומטר רבוע בארץ ישראל. והשאלה היא מתבקשת: וכי הקב"ה נמצא רק שם?! ואם נתפלל לכיוון בגדד או צפון קוריאה – האלוקים לא ישמע אותנו?²

ברכות ל,א: היה עומד בחוץ לארץ יכוון את ליבו כנגד ארץ ישראל ... היה עומד בארץ ישראל יכוון לבו כנגד ירושלים ... היה עומד בירושלים יכוון לבו כנגד בית המקדש ... היה עומד בבית המקדש יכוון לבו כנגד בית קדשי הקדשים ... היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוון לבו כנגד בית הכפורת.

וכך כולנו מתפללים שוב ושוב "שייבנה בית המקדש במהרה בימינו". והשאלה הגדולה והאמתית היא, בשביל מה צריכים בית המקדש? מה חסר כיום כשאפשר לעבוד את ה' מכל פינה בעולם?

ב. השאלה מעניינת מכיוון נוסף, משום האריכות המדהימה וכפל הדיונים בפרשת המשכן. מכאן ועד סוף החומש, התורה עוסקת בנושא אחד ויחיד: בניית הבית (למעט הפסקה של חצי פרשה בעניין חטא העגל), ולמעשה, התורה חוזרת **חמש פעמים!** על **אותו דבר בדיוק.**

בפרשיות תרומה-תצווה ה' מוסר את ההוראות למשה בהרחבה, בפרשת כי תישא חוזרת התורה על ההוראות בראשי פרקים. בתחילת פרשת ויקהל, משה מעביר לישראל את ההוראות בראשי פרקים ואחר כך התורה יורדת לפרטי-פרטים כיצד האומנים ביצעו בפועל את ההוראות שקיבלו. ושוב פעם חמישית באמצע פרשת פקודי, התורה מסכמת בראשי פרקים את מבנה הבית וכליו.

וזאת כמובן השאלה הראשונה בה עלינו לדון: הרי כל לומד תורה מכיר את הלשון **התמציתית** של התורה. לשם המחשה: סיפור בריאת העולם, הסיפור המכונן עליו עומדת האמונה בקיומה של מציאות עליונה, תופס בסך הכול 26 פסוקים. כך 1500 השנים הראשונות של ההיסטוריה, מכווצות בתוך פרשה אחת, ואפילו האירוע הנשגב של מתן תורה מתואר על פני חצי פרשה קצרצרה. ואילו סיפור בניית המשכן מתפרש על ארבע וחצי פרשיות ובשעה שלא נאמרים בהן **שום דברים חדשים.**

2. אברבנאל פרשת ויקהל: הנה תמצא שזכרה התורה חמש פעמים!, פעם בכלל ופעם בפרט, מלאכת המשכן וכליו ... והרי הוא כפל ומותר ברור?

זאת שאלה גדולה, משום שהלימוד היהודי מבוסס על התפיסה שאין מילה מיותרת, התורה אינה ספר שירה או ספרות יפה ולכן כל מילה באה **בהכרח ללמד דין חדש.** ואילו כאן מוצאים את ההיפך הגמור כאשר מאות מילים על מילים אינן מלמדות דבר.

דוגמה חזקה לעומק המשמעות של כל מילה בתורה, היא דברי הגמרא המפורסמים הבאים:

¹ **בדיחה:** בנימין נתניהו נכנס לפגישה נשיאותית בחדר הסגלגל בבית הלבן. ראש הממשלה ראה על השולחן טלפון אדום עתיק והתעניין מה פשרו של המכשיר? דונאלד טראמפ הסביר כי "הטלפון הזה הוא קו ישיר לאלוקים. אתה מרים אותו ומדבר ישירות עם הקב"ה בשמים. והיות שאני מכבד אותך, הנך מוזמן לבצע שיחה לשמים, אבל קח בחשבון שזאת שיחה בינלאומית יקרה וכל דקה עולה 100 אלף דולר. אז תקצר בבקשה". לאחר כמה חודשים השיב הנשיא ביקור בירושלים, והנה הוא רואה על שולחנו של נתניהו מכשיר טלפון דומה לזה שעומד על שולחנו. טראמפ התלהב וביקש לנצל את ההזדמנות בעיר הקודש כדי לפרוש את תפילותיו באזני האלוקים. הנשיא החל לתכנן מה בדיוק לומר כדי לקצר את השיחה היקרה, אך נתניהו הרגיע אותו. "אתה יכול לדבר חופשי. מכאן, מירושלים, זו שיחה מקומית"...

² **א'מעשה מיט א'יאכט:** דוד צ'ייס היה אחד מעשירי ארצות הברית. פעם עלה על היאכטה שלו להפלגת קיץ ובבוקר הראשון ניגש אל רב החובל והתעניין איפה כיוון ירושלים. הלה הראה לו. אחרי הצהריים הוא ניגש שוב ושאל איפה עכשיו ירושלים, והוא שוב הראה לו. כך חזר הדבר שוב ושוב, עד שבשלב מסוים פקעה סבלנותו של רב החובל והוא שאל בעצם, האם הגביר חושש שאיננו נוהג את הספינה בכיוון הנכון? הגביר הרגיע אותו בכך שהוא מקפיד להתפלל לכיוון ירושלים. רב החובל נדהם: אם איש חשוב כמותו, רואה צורך לפנות לאלוקים שלוש פעמים ביום ואף בימי החופש - מה הוא יאמר? הוא החל לחפש משמעות בחייו שלו, הוא מצא את עצמו פונה לקב"ה בשתפו ואף היה מעורר על כך אנשים שפגש (מתוך שיחת אחש"פ תשמ"ג).

פסחים כב: שמעון העמסוני היה דורש כל 'אתים' שבתורה. כיון שהגיע ל'את ה' אלוקיך תירא' – פירש. אמרו לו תלמידיו, כל אתים שדרשת מה תהא עליהן? אמר כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אקבל שכר על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ודרש: 'את ה' אלוקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים.

וכאן עולה השאלה – לא על תיבת "את" אחת, אלא - על מאות מילים ופסוקים לאורך ארבע וחצי פרשיות שחוזרות על עצמן ללא פשר.

הרבי מליובאוויטש מעניק ביאור ישר ופשוט: רש"י כבר לימד כלל עקרוני, לפיו ישנו מקרה אחד בו התורה כן חוזרת על עצמה ללא מטרה מיוחדת. בפרשת חיי שרה מספרת התורה פעמיים את סיפור הליכת העבד להביא את רבקה, פעם אחת בהליכתו ופעם שנייה כשהוא מספר הכול למשפחת רבקה. רש"י מסביר שם: "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים".

הוא אומר שכאשר ה' **אוהב את זה – הוא חוזר ומדבר על זה**. ומכך מובן כי החזרה על פרשיות המשכן נועדה להפגין את החביבות העצומה של בניית הבית, שאינה דומה לשום נושא אחר בתורה.

ליקוטי שיחות טז/461: רש"י אינו מפרש כלום על האריכות והכפלות בפרשיות המשכן, משום שפירש כבר בפרשת חיי שרה, אודות החזרה פעמיים על סיפור הליכת העבד להביא את רבקה: "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה". וכך יש לומר בענייננו, שמפני **חביבות המשכן, חוזרת התורה שוב ושוב**.

והשאלה המתבקשת היא: מה כל-כך חביב בבניית בית גשמי מוגבל עבור האלוקות המטאפיזית?

ג. מספרים על מלך אוסטריה שחגג עשרים שנות מלוכה. הוא התמלא בתחושה של גדולה עצמית והחליט לבנות סמל מפואר, מונומנט שינציח אותו לעד. המלך פנה אל גדולי האדריכלים באירופה וקיבל הצעה להקים בניין אופרה משוכלל במרכז וינה שיהווה זיכרון נצחי לדמותו של המלך. התכניות יצאו לפועל ואחרי חמש שנים של עבודה, קם מבנה אדריכלי מרשים ובולט למרחוק.

האדריכל ציפה בהתרגשות לביקורו הראשון של המלך במבנה המרשים ושילב זאת בהופעה מוסיקלית אדירה עם שלוש הטנורים הגדולים. הערב המרגש הגיע וכולם המתינו לכניסתו של הקיסר. השיירה המלכותית עצרה על יד הבניין, המלך הוציא את הראש החוצה וצעק: "בורים, טיפשים, מי ההדיוט שבנה את הבניין? הוא אינו מבין כלום בתרבות גבוהה. תחריבו מיד את המבנה הכושל".

האדריכל ניגש אל המרכבה ברגליים רועדות והמלך קרא לעברו: "גולם שכמותך, בנית את אולם האופרה בקומת הקרקע, כך שנכנסים אליו במעבר חד מהרחוב. אבל אולם אופרה מלכותי אמור להיבנות גבוה, מעל הקרקע. הדרך אליו אמורה לעלות דרך שלוש קומות ומאה מדרגות, הכול כדי להרים את הנכנס מהחיים הארציים ולעורר בו תחושה נעלה שהוא נסחף לתוך חוויה נשגבה..."

מפרשים רבים נוקטים בגישה שהמשכן נועד **עבורנו** ולא עבור ה'. האלוקים אינו צריך בית, בני האדם צריכים מוקד רוחני. המשכן נועד להיות חוויה של **ניתוק מהשגרה והתעלות לעולם קדוש יותר**.

אחת הבעיות הגדולות של החיים היא השגרה השוחקת. אנו עובדים, רצים, מתעייפים ומאבדים את הכוח. הפתרון הידוע הוא ליצור אווירה מרגשת שמשיבה את האהבה הישנה. בדיוק כמו בני זוג שמרגישים שחיקה בקשר ביניהם והם מחליטים לצאת לחופש על שפת הים או לטיול בפארק ירוק. האווירה הפסטורלית מעוררת את הלבבות שעייפו במרוץ החיים ומפיחה חיים חדשים בקשר ביניהם.

להבדיל, הציווי לבנות משכן הוא קריאה לצאת מהבית אל מקום קדוש. האדם אינו יכול לעבוד את ה' בסתם אחר צהריים בביתו. הוא מוצף בהסחת דעת שמפריעות לו. עליו להתנתק מהסביבה המוכרת ו"לגלות למקום תורה". ללכת למקום נעלה שמעורר את הנפש.

בעבר, הזכרנו פירוש יפה על דברי המשנה באבות: "אמר רבי נהוראי: הוי גולה למקום תורה". המדרש שמואל שם מבאר, ש"רבי נהוראי", בעל המימרה, הוא רבי אלעזר בן ערך, שלמד על בשרו עד כמה חשוב לגלות למקום תורה. הגמרא (שבת קמז) מספרת עליו כיצד עזב את חבריו והלך לדיומסית, שהייתה עיר החיים הטובים, עד ששכח את תלמודו. רק כששב חזרה ליבנה, הבין פתאום עד כמה התדרדר ונפל, ועד כמה חשוב להיות באווירה נעלית שמעוררת קירבה לה'.

3. מורה נבוכים ג, מז: כל הכוונה במקדש שתיווצר התפעלות בלב הפונה אליו ושיפחד ויירא, כמו שאמר: 'ומקדשי תיראו'.

הבה נעמיק בכך יותר: אחד הדיונים החשובים בספר "שמות" הוא המועד בו ציווה ה' את המשכן. יש בכך תעלומה גדולה. נשים לב שהציווי על המשכן נמסר כאן, בפרשת תרומה, אך למעשה, משה מוסר את הציווי לישראל רק בפרשת ויקהל, למחרת יום הכיפורים כשירד עם הלוחות השניות.

והשאלה הגדולה היא, מדוע משה לא מסר הציווי לישראל מיד אחרי שירד עם הלוחות הראשונות או לפחות בפעם השנייה כשירד מהשמיים בכ"ט אב, לפני שעלה בפעם השלישית?

ואם נאמר שמשה חשב שהם לא ראויים לבנות המשכן אחרי החטא, כמו שהלך ושבר הלוחות, מניין לקח את ההיתר למסור להם הציווי אחרי שירד למחרת יום הכיפורים? והרי הקב"ה לא הזכיר שוב אחרי החטא את בניית המשכן?

לכן רש"י ועוד ראשונים מחדשים חידוש גדול: הציווי על בניית המשכן היה רק **תוצאה של החטא**. הוי אומר שהציווי על בניית המשכן נאמר רק **בעקבות חטא העגל**. ומה שהתורה מקדימה לספר על מצוות המשכן, הנה אין מוקדם ומאוחר בתורה.

בניית המשכן באה כמענה לנטייה האנושית שהביאה אל החטא. היהדות היא הדת הראשונה בעולם שמאמינה באלוקים **מופשט**, שאינו נתפס בחושים הגשמיים. בעוד שכל האומות הקדמות האמינו באלים מוחשיים ונראים בעיניים, כמו השמש, הירח וכו', וכן האומה המצרית עבדה את הטלה, היהדות היא הראשונה שמאמינה בא-ל מונותאיסטי שלמעלה מהטבע. וזה מעורר אתגר גדול בפני המאמין, משום שהאדם תופס את העולם דרך החושים שלו. הוא רואה, הוא שומע, הוא מריח, והוא מתקשה לתקשר עם משהו שאינו נתפס בכלים החושניים.

מורה אתיאסטי ברוסיה הקומוניסטית לעג לאמונה היהודית ואמר שהוא מאמין רק במה שרואים בעיניים. את הדלת רואים – הדלת קיימת, את החלון רואים – החלון קיים ואילו האלוקים שלא רואים אותו – אינו קיים. קם אחד התלמידים ואמר: את השכל של המורה רואים? לא, סימן שאין לו שכל..

וזאת הייתה הסיבה העמוקה לכך שהם מיהרו לעשות את העגל. הם בוודאי המשיכו להאמין בה' כמו קודם, אך חיפשו "נעבד מורגש", מציאות מוחשית במקום משה רבנו, שהיה 'ממוצע מוחשי ומורגש' ואפשר לקבל ממנו השראה והתעלות לעבודת ה'.

וכיון שכן, ה' ציווה על בניית המשכן בתור "נעבד מורגש", מקום נעלה ומרגש שיספק להם **חווייה חושית** אודות הקדושה האלוקית. האור של נרות המנורה, הריח של הקטורת, דבקות הכרובים זה בזה – כולם ביחד יפעלו התפעלות גדולה בלב הרואים ויתנו מענה לחווייה החושית.

רש"י לא, יח: אין מוקדם ומאוחר בתורה, מעשה העגל קודם לציווי מלאכת המשכן ימים רבים, שהרי בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות וביום הכפורים נתרצה הקב"ה לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן

ספורנו לא, יח: מפני מה לא הושג התכלית שיעד האל יתברך במתן תורה ... באמרו 'מזבח אדמה תעשה לי בכל המקום אשר אבא אליך' עד שהוצרך לעשות משכן? והודיע שקרה זה בסיבת רוע בחירת ישראל [בחטא העגל] ... שהמה המרו והשחיתו דרכם ונפלו ממעלתם.

ולפי זה מוסבר גם בפשטות, מה שהתפילה שלנו, בזמן הגלות, היא לכיוון ירושלים, כיון שהתפילה המוחשית לכיוון העיר מחזקת את **כוונת הלב בתפילה**, כמובא בשולחן ערוך רבינו הזקן סימן צ"ד.

עד כאן הסבר פשוט לגבי תכלית הקמת המשכן והמקדש. אולם ברור שבמחשבה מעמיקה יותר, הוא כלל אינו מניח את הדעת. וזאת משתי סיבות: א. לפי זה צריכים לדחוק שאין מוקדם ומאוחר בתורה ואף שהציווי על המשכן מובא לפני חטא העגל, הוא התרחש אחרי החטא. וכמובן שזה דוחק.

ואכן דעת הרמב"ן הפוכה מרש"י וסדר הדברים הוא **כהווייתו**, שהציווי על המשכן נאמר **קודם החטא**.

4. רמב"ן ויקרא ח,א: על דרך הישר נצטווה משה במלאכת המשכן קודם למעשה העגל וכשנתרצה לו הקב"ה והבטיחו שישרה שכינתו, ידע מעצמו שמצוות המשכן במקומה עומדת וציווה לישראל.

ב. כך מוכח גם מלשון התורה: "ועשו לי מקדש", "וייקחו לי תרומה" ומשמע כי המקדש מהווה מהפכה ופריצת דרך בהשראת השכינה בעולם ואין זה רק פעולה של דיעבד כתוצאה מנפילת ישראל. אנו רוצים אפוא להציג היבט מרומם אודות בניין המשכן, כזה שמעניק משמעות לכל רגע בחיינו.

ד. נפתח עם סיפור פולקלור עתיק: אחד האנוסים בתקופת האינקוויזיציה הצליח להימלט ולהגיע לעיר צפת. הוא היה יהודי תמים ופעם שמע דרשה מהרב אודות "כיכרות לחם הפנים" בבית המקדש והרב נאנח ואמר בצער כי היום אנחנו בגלות ואיננו יכולים לכבד את ה' עם הלחם המיוחד הזה.

היהודי חזר הביתה נרגש מהדרשה של הרב והציע לאשתו כי החל מהשבת הבאה תכין שני כיכרות לחם יפים והוא יניח אותם לפני ה' בבית הכנסת. ביום שישי הבא, האישה אפתה את הלחם בהתרגשות והבעל הלך לבית הכנסת, פתח את ארון הקודש והניח את החלות בתוכו. אחרי שהוא יצא, נכנס השמש לבית הכנסת לנקות את המקום לקראת שבת וליבו היה מר וכבד עליו. בביתו שרר עוני נורא ולא היו לו מעות אפילו כדי לקנות חלות לשבת. הוא ניגש אל ארון הקודש לשפוך את ליבו לפני ה' ופתאום הוא מרגיש ריח משכר של חלות טריות מבפנים. הוא פתח את הארון ופלט זעקה. "תודה, ריבונו של עולם, שמעת את התפילה ושלחת לי חלות טריות לשבת".

אחרי תפילת ערבית בליל שבת, היהודי הספרדי רצה לדעת מה קרה עם החלות שלו. הוא ניגש לארון הקודש והציץ בתוכו והוא כמעט נפל מתעלף. החלות לא היו שם. הוי אומר שהאלוקים לקח את המתנה שלו לשמים. רועד כולו הוא רץ הביתה ובישר לאשתו כי ה' נטל את המתנה. וכך זה הפך להיות מנהג קבוע. הוא משאיר את החלות ביום שישי, השמש מוצא אותם אחרי הצהריים, וכך שניהם מרוצים ומאושרים. זה בגלל שהאלוקים לקח את החלות שלו לשמים וזה בגלל שהאלוקים שמע את התפילה ושלח לו חלות טריות לשבת.

יום שישי אחד, הרב הגיע מוקדם לבית הכנסת להתכונן לדרשה, ופתאום הוא רואה את היהודי הספרדי נכנס ומניח חלות בתוך ארון הקודש. הוא נדהם למראה עיניו, אך היהודי מיהר להצטדק כי הוא נותן את הלחם לה' שמרים אותו לשמים. הרב החל לצעוק: "שוטה שכמותך, כלום ה' אוכל ושותה?" עוד הוא צועק והנה השמש נכנס פנימה לסדר כרגיל את בית הכנסת – ופתאום הבין הכול.

באותו ערב, הגיע שליח מאת האר"י הקדוש לביתו של הרב ומסר כי נגזר עליו עונש מיתה. שכן מיום שחרב בית המקדש לא נגרמה נחת רוח לקב"ה כמו מעשיו התמימים של אותו יהודי פשוט.

התהייה העמוקה ביותר של האדם המאמין היא סוגיית **המרחק** בינו ובין הקב"ה. כולנו מאמינים שהקב"ה מנהל את העולם, אבל לכל אחד קשה להאמין שהקב"ה מנהל גם **אותו**. האם ה' באמת שומע ורואה אדם פשוט כמוני? האם האלוקים שומע יהודי אחד שמתפלל בין מיליוני יהודים? האם הוא באמת נוכח בבית הפרטי והקטן שלי או במשרד העסקי וה'חולי'?

ולמען האמת, זה היה עומק התהייה של משה רבנו ושלמה המלך. התהייה כיצד ה' שורה על **הקרשים** של המשכן, משקפת בעומק העניין את התהייה כיצד ה' שורה על **האנשים** הקטנים? הספק המנקר על הקרשים מסמל את הספק הנוגע ל**בני האדם**: האם יתכן בכלל חיבור בין המוגבל ובין הלא-מוגבל? בין השולחן ובין הנגר שיצר אותו?

וזה בדיוק ההשאה המהפכנית שיצר המשכן. הקב"ה הראה שהאלוקות האין-סופית יכולה להפוך להיות מוגבלת. הקב"ה מסוגל להצטמצם אפילו בתוך קרשים קטנים ולשרות בהם. **שום מקום אינו קטן מדי עבור האלוקים הבלתי מוגבל**. יתירה מכך: המשכן הורכב מאוסף של חומרים גשמיים וארציים, כמו זהב, כסף ונחושת והקדשתם לבניית הבית לה', רוממה אותם מעל כל הגבלה גשמית עד שהכלים עצמם הפכו להיות מציאות של נס. כמו שבא לידי ביטוי בעשרה ניסים שנעשו בבית המקדש, ובמיוחד בנס הגדול מכולם, מקום הארון אינו מן המידה. עצי שטים פשוטים איבדו את ההגבלות החומריות שלהם והתעלו אל מעל הטבע.

יסוד העניין נמצאת בשתי המילים בהן מתארת התורה את השראת השכינה במקדש: **"ושכנתי בתוכם"**. א. "ושכנתי" הוא גם מלשון **שכנות**, **קירבה**. שכן כל תכלית בניין הבית היא ליצור קירבה בין האלוקים האין סופי ובין האדם המוגבל. הכניסה לבית המקדש העניקה ליהודי את ההבנה המהממת שהקב"ה אינו נמצא רק למעלה, הוא נמצא גם למטה. ובתוך הקרשים והכלים הכי פשוטים.

ב. "ושכנתי **בתוכם** – בתוכו לא נאמר אלא **בתוכם**". יהודי הבין עד כמה הקב"ה שורה בתוכו. נאמר זאת כך: בית המקדש היווה מקור של השראה – לא רק עבור הקדושה בבית המקדש עצמו, אלא – עבור השראת הקדושה **בבית הפרטי ובעסק**. הקב"ה רואה ושומע ומנהל את החיים לטובה.

וכך עבר המסר ביחס לכלל העשייה של האדם: כשם שהזהב, הכסף והנחושת הפכו להיות כלים קדושים, כך תפקידו של יהודי להביא קדושה אל כל פינה בחייו. הקב"ה יכול לשרות במשרד שלו, בכסף שלו, בכבשים והפרות שלו ולרומם את עצם החפצים הגשמיים. דוגמה עוצמתית לכך הוא קלף המזוזה: קודם היה בסך הכול עור פרה צועדת ברפת וכעת הקלף נושא בתוכו אור אלוקי ומשפיע באופן ממשי על הברכה וההצלחה בבית.

ליקוטי שיחות ג/904: זה היה החידוש של המשכן והמקדש: מצד אחד היה להם מקום מסוים ומוגבל בעולם, וכך ההגבלה של היריעות, הקרשים והאדנים, וכך לכלי המשכן היו מידות וגבולות מדויקים וברורים שאסור היה לחרוג מהם. וביחד עם זה היה נראה **בגלוי לעיני בשר** כיצד המדידות הופכות להיות למעלה מהגבלה, חיבור של גבול ובלתי גבול ביחד. כך מספרת המשנה על העשרה ניסים שנעשו בבית המקדש ובפרט בתוך קודש הקודשים, כאשר מקום הארון לא היה מן המידה...

שם 906: בכך מובן לשון הכתוב: 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' – בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל. כאשר יהודי עושה 'מקדש' מהחפצים הגשמיים שלו, לומד תורה ומקיים מצוות ומביא קדושה אל תוך חפצי הרשות שלו – הקב"ה שוכן בתוכו.

נוסיף בקצרה כי בדרך זו מבוארת במפרשים המשמעות הפנימית של **כלי המקדש**. כולם נועדו לשמש השראה על **קדושת החיים השגרתיים של האדם**. מזבח הנחושת והקרבתו שעליו מסמלים את המאבק ברוע הפנימי, המנורה מסמלת את החכמה, השולחן עם לחם הפנים מסמל את עבודת הפרנסה הגשמית, ומזבח הזהב עם הקטורת שעליו מסמל את עבודת התפילה וההתקרבות לקדושה. וההקדשה של הכלים כולם לה', מסמלת את העובדה כי ה' שורה ונוכח בכל פרט מחייו של האדם – מהחכמה עד הפרנסה, מהתפילה עד החטא – ועליו לכוון את כל מעשיו לשם שמים.

בבא בתרא כה,ב: אמר רבי יצחק: הרוצה שיחכים - ידרים ושיעשיר – יצפין, וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום [ושולחן ולחם הפנים עליו רומז לפרנסה, ואילו אור המנורה רומז לחכמה].

מה משמעות העניין בפועל ממש?

מסר אחד שאפשר לקחת מכאן הוא הרגשת הנוכחות האלוקית באופן מתמיד בחיינו ועד לדברים הפשוטים ביותר. בכמה מכתבים מציע הרבי לגבי תיקון מידת הכעס, למשל, להרהר בכך שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים וכיצד יכול להתפרץ בעזות לפניו?

ספר חרדים פרק דברי כבושין: המאכסן מלך בביתו כמה מכבד הבית ומרביצו, ולבבות בני ישראל שהם ביתו יתברך, ראוי לכבדן מכל אבק ועפר – הרהורי עבירות ומחשבות בטלות ... ובפרט הכעס שהוא א-ל זר בל יראה ובל ימצא בלבו.

נסיים עם סיפור חזק על עוצמת ההשגחה הפרטית והקדושה שנוכחת תדיר בביתו של ה', ועד לקרשים והכלים הקטנים והשוליים ביותר: בשנת תשמ"ט (1989) החלו להיבקע סדקים ראשונים במסך הברזל הקומוניסטי שהפריד במשך שבעים שנה בין מדינות ברית המועצות לעולם המערבי. שלטון הנשיא גורבאצ'וב הזמין משלחת רבנים מהארץ לבקר בפעם הראשונה במוסקבה ובפטרבורג. בין המשתתפים הנכבדים, היה הרב ישראל מאיר לאו, כרב העיר תל אביב-יפו.

המארחים לקחו את הרבנים לבית כנסת קטן, צריך מט ליפול בשם "מארינה רושצ'ה". בכל שבעים שנות הרדיפה היה המקום בבחינת 'אי של גבורה'. התקיימו בו מנייני תפילה והוא היווה מקום התכנסות לנשמות היהודיות שלא היו מוכנות לוותר לשלטון הרשע. את פני משלחת הרבנים, קיבלו כמה זקנים ישישים, חסידי חב"ד, שהחזיקו את המקום במסירות נפש לאורך השנים.

הרב לאו הביט מסביב והבחין כי על עמוד התפילה, כתוב פסוק שונה מהרגיל: "אנא ה' מלטה נפשי", מתוך תפילת ההלל. הרב לאו התפלא, הוא מכיר את המנהג לכתוב: "דע לפני מי אתה עומד", "שוויתי ה' לנגדי תמיד", "ממעמקים קראתיך ה'", והנה פסוק אחר: "אנא ה' מלטה נפשי". הזקנים במקום - שחלקם עוד זכרו את הימים שלפני מהפכת 1917 - הסבירו כי אבותיהם התכוונו לשאת בכך תפילה, כי אף אם הגוף יישלח למחנה עבודה, ישרף או יירה באקדח, הנפש היהודית לא תכבה.

חלפו כמה חודשים וקבוצת צעירים קומוניסטיים מ'אגודת הסופרים הסובייטים', העלתה את המקום באש. חלפו כמה שנים והרב לאו בשבתו כרב ראשי לישראל, קיבל הזמנה משלוחי חב"ד במוסקבה בראשות הרב לאזאר, להשתתף בטקס הנחת אבן פינה לבית כנסת חדש על גחלי המקום הישן.

הרב לאו כאב את החורבן וההרס מהמקום אותו זכר מביקורו הקודם, אך רגע לפני שעלה לשאת את נאום, ניגשו המארחים השלוחים והדהימו אותו. הם הציגו לו חפץ קטן, אוד מוצל מאש: עמוד התפילה של החזן ועליו הכיתוב: 'אנה ה' מלטה נפשי'... הבקשה שרדה את השריפה.

יעזור הקב"ה שנהפוך את הבית הפרטי שלנו למשכן לשכינה, וכך נזכה לקיום הבקשה הכללית: "ותחזינה עינינו בשוברך לציון ברחמים" בקרוב ממש.

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**